

RAAK ME AAN

Preek tijdens de Kerstnacht 2018,
bij Lucas 2, 1-20
Utrecht, Ste. Getrudis kathedraal

Aartsbisshop Joris Vercammen

Zusters en broeders,

“Raak me niet aan!” De eenzaamheid van de vrouw op middelbare leeftijd is groot. Ze verlangt naar intimiteit, maar het lijkt erop dat haar lichaam daarin niet mee kan. Seksueel geblokkeerd als ze is, mist ze de kunst van het genieten volkomen. Ze kan zich niet geven. Toch leeft er een groot verlangen in haar.

Met deze vrouw en haar onmacht toont de Roemeense regisseur Adila Pintilie in haar film ‘Touch me not’ het angstige en aarzelende zoeken van een mens naar verbinding, met anderen en daardoorheen met het leven zelf. Het is een film over aanrakingsangst. Kwetsuren verhinderen het toelaten van het aangeraakt worden en van zelf in staat te zijn aan te raken. Innerlijke kwetsuren. Terwijl een ander personage uit de film zwaar gehandicapt is, en dus geheel en al bepaald door uiterlijke beperkingen, wel de kunst verstaat te genieten van zijn lichaam, van de verbinding met anderen en van het leven, waar hij zo enthousiast over is. Hij durft zijn verlangen naar aanraking een kans te geven. De vrouw daarentegen durft het niet. Uit te spreken: ‘hou van mij’, naar haarzelf toe of naar anderen toe, of uit te reiken naar een ander en te zeggen “ik hou van jou”, roept teveel conflicterende gevoelens op. Gevoelens van woede, wantrouwen, schuld en geweld. De vrouw wordt gedomineerd door haar angst. Daarom vindt ze geen verbinding. Daarom is ze zo eenzaam.

Verlangen naar verbinding. Ieder van ons kent het. We weten het dat het een hele kunst is dat verlangen kansen te geven. Angst is ook ons niet vreemd. Om afgewezen te worden, om met onszelf voor de dag te komen, om onze kwetsuren onder ogen te zien, om onze onmacht te ervaren. Allemaal redenen om weg te vluchten van onszelf, van anderen, van het leven.

We verzetten ons tegen het verlangen, we willen immers niet afhankelijk zijn. We willen een ander leven, een leven dat minder kwetsbaar is. We gaan op de vlucht voor wie we zijn en voor het leven-zoals-het-is. We roepen we als het ware ook uit: “raak me niet aan”. We willen niet dat iemand ons kent. We willen onszelf niet kennen. We stellen ons niet open, we geven ons niet over. We kunnen niet houden van onszelf noch van anderen.

Het leven-zoals-het-is. Heb je er al eens bij stil gestaan hoe het kerstverhaal over heel gewone dingen gaat? Hoe een man en een vrouw een huis zoeken, dat een vrouw in verwachting is, dat er een kind geboren wordt en moet verzorgd worden...en hoe het leven van Jezus later ook gewoon is wat je ervan verwachten kan: getekend door onbegrip, uitsluiting, machtsmisbruik, lijden en dood. Hier en daar, maar het zijn uitzonderingen, treedt er ook wel eens iemand naar voren die hem iets van steun en vriendschap biedt. Heel veel mensen zullen zich hierin noodgedwongen erkennen.

Als we in Jezus God mogen kennen, God die in de wereld komt, dan deelt die God het leven zoals het is. God kent geen angst om aan te raken noch om aangeraakt te worden. God die in de wereld komt, deelt ons leven zoals het is. Dat is best een schok, vooral tegen de achtergrond van onze eigen angst voor dat leven. Zoals Lucas het in zijn evangelie beschrijft voor de herders. Ze verkeren in grote angst, vertelt het verhaal. De engel moet voor hen wel eerst een spook zijn geweest. Angstaanjagend. Totdat ze leren te vertrouwen, het leven leren te vertrouwen, het leven-zoals-het-is. Want het

gaat om heel gewone dingen waarmee ze allen bekend zijn: een pasgeboren kind, in doeken gewikkeld en liggend in een voederbak. Daar kunnen ze zich iets bij voorstellen! En ze laten zich dan wel (aan-)raken, ze laten de boodschap wel toe in hun hart. Ze geven hun verlangen een kans. Ze gaan op weg en vinden ze wat ze verwachtten: een man en een vrouw en een pasgeboren baby. Het leven is tegelijk gewoon en mysterie...maar alleen wie het durft aan te raken en wie aangeraakt wil worden, kan het ervaren. Alleen wie zich overgeeft aan het leven, kan open komen voor het mysterie.

Verlangen. Is het opgevallen dat het in de proclamatie van de geboorte van Jezus Christus waarmee deze viering begon, over het verlangen van God gaat? 'Jezus Christus, de eeuwige God en zoon van de eeuwige vader, [werd geboren] in het verlangen heel de wereld te heiligen door er in neer te dalen...' God wordt gedreven door verlangen, volgens deze oude christelijke tekst. Met de geboorte van Jezus is er dus ook iets met God gebeurd: Gods' verlangen is namelijk gerealiseerd. God heeft het – als het ware – aangedurfd om de sprong te wagen, die sprong waar God al zo lang naar verlangde. Zomaar en zonder enige reden, zonder aanleiding en zonder enige achterliggende strategie, zonder dat het iets moet opleveren en zonder zekerheden om er niet bekaaid van af te komen, zonder enige opdringerigheid zoals mensen dat van keizers en andere ego-trippers gewend zijn.

Zomaar als geschenk voor wie het zo zien wil, heeft God de sprong gewaagd en is mens geworden. Het kan niet anders of God moet voor mensen en het leven van mensen, ons leven dus, wel heel grote waardering hebben. God doet ons voor wat we zelf niet durven: ons verbinden met het leven-zoals-het-is. Dát is schokkend! De schok die door de herders moet gegaan zijn, is heel herkenbaar. Als je je laat aanraken door Gods' overgave, dan voel je diezelfde schok zelf toch ook? Als God ons leven deelt, dan moet dat leven diepe betekenis hebben en dan kan het niet zo zijn dat wat er fout loopt in het leven van mensen - en loopt wel eens wat fout zowel bij ons als individuen als in de samenleving als in de wereld – het laatste woord zou hebben. Gods' eigen overgave, zonder reden, alleen maar uit puur verlangen, kan ons de weg wijzen naar de kunst om het leven te omarmen en ervan te genieten, ook al moeten we om de ijsschotsen van innerlijke én uiterlijke kwetsuren heen varen.

Gods' in de wereld komen heeft geen waarom, zoals God zelf geen waarom heeft, zoals het leven geen waarom heeft. God is gegeven, geschenk, genade en zo kan ons leven ook geschenk en genade worden. Ja, we leren vannacht dat het eigenlijk zo bedoeld is. Want dat is wel de boodschap die spreekt uit Gods' overgave. De uitnodiging is dus om binnen te gaan in onze menselijke werkelijkheid, zoals God zelf er binnen getreden is. De uitnodiging bestaat erin onze aanrakingsangst los te laten. Leef maar, is de uitnodiging die je als een echo van de engelenzang kunt horen. Engelen zingen het uit: "Heden is u een redder geboren" en het is aan ons om die redder onvoorwaardelijk gastvrijheid te verlenen. God wil hier thuis zijn, in dit leven van ons. Nu wij dus nog: willen wij ook thuis zijn in dit leven? Alleen als dat het geval is kunnen we ons verbinden met elkaar en lopen we bovendien de kans om God ook te ontmoeten. Ja, God is veel dichterbij dan wij eerst vermoedden. Geloven is eigenlijk hetzelfde als voluit leven, met alle vreugde en schoonheid en liefde en verbondenheid die daarbij hoort.

"Geef me de moed om uit te reiken en aan te raken, het leven aan te raken, op anderen toe te gaan om te ontmoeten, en laat ook mij aangeraakt willen worden. Raak mij, raak mij aan! Laat me niet afgeleid worden door mijn angst, want ik verlang ernaar om geraakt te worden. Ik verlang ernaar om tot leven te komen." Dat mag onze uitnodiging aan elkaar zijn, dat mag ons kerstgebed tot God zijn. Die aanraking is geboorte, van de mens én van God in het hart van de mens. Wat een vreugde! Zalig kerstfeest!